

JUDISK

K R Ö N I K A

FOLKMORDSRETORIKEN INTE BARA ORD

Yehuda Bauer och Tibor Krausz om muslimsk antisemitism

Ledare: Ord som leder till mord • Bokrecensioner av Eva Ekselius, Ricki Neuman och Anders Carlberg • Jackie Jakubowski skriver om arvet efter Abraham
Nina Kaltiala möter musikern Semmy Stahlhammer • Micael Bindefelds Stiftelse till minne av Förintelsen • Sarah Clyne Sundberg om sin judiska förebild
David Grossman på resa i Etiopien • Insänt och noterat

1
2015

ÅRGÅNG 83 • MARS 2015
ADAR 5774 • PRIS 100 KR

BILDEN

Jerusalem

Israels vägkorsning i Jerusalem

FOTO: BILL ARON

Ord som leder till mord

Folkmordet i Rwanda 1994, då närmare en miljon människor slaktades av hutu-nationalistiska milisgrupper, föregicks av en massiv hatpropaganda riktad mot folkgruppen tutsier. Ett viktigt redskap var de radiosändningar som beskrev tutsierna som kackerlackor och råttor, och där de anklagades vara orsak till alla problem i landet.

Det finns tydliga paralleller mellan antitutsi-hetsen och den hatpropaganda som beredde jordmånen för folkmordet på judarna under andra världskriget. Av-humanisering och demonisering av fienden är kännetecknande i båda fallen.

Ingen skulle idag förneka att såväl hutu- som nazi-propagandan var avgörande för den utveckling som ledde till folkmord. Ord dödar inte, men ord kan bevisligen skapa en atmosfär där dödandet blir legitimerat – och möjligt.

Dag efter dag, år efter år, undervisas egyptiska, palestinska och syriska barn om judarnas ondska. I moskéerna predikas om att "Allah förbannade och förvandlade judarna till apor och grisar"; judar beskrivs som barnamördare och den mänskliga rasens avskum. Är det då så konstigt att arabländernas och den muslimska världens förhållande till judar och staten Israel kännetecknas av hat och oförsonlighet? Indoktrinering som denna måste förr eller senare leda till våld. Nu är vi där.

Den antisemitiska hatpropaganda som idag sprids över den muslimska världen har nu också fått fotfäste i Europa, i samklang med den traditionella, "gamla", antisemitismen, både till höger och till vänster.

Det som idag främst förenar islamismen med nazismen och kommunismen är synen på judarna och judendomen, som de uppfattar som sin främsta fiende. "Den islamistiska folkordsretoriken är en tydlig upprepning av det nazistiska språkbruket och det är viktigt att förstå att när extremistiska ideologer uttalar sig om sådant de tror blint på, kommer de också att vilja omsätta denna tro i handling", skriver den israeliske historikern Yehuda Bauer (sid 8).

Denna folkordsretorik gör ingen skillnad på Israel och franska judar (inte heller svenska judar för den delen): ett angrepp på en koscherbutik i Paris och mordet på fyra judar som handlade mat inför shabat är ett svar på Israels krig mot Hamas i Gaza. Det är också hämnd och straff för påstådda "judiska världskonspirationer" som, enligt islamisternas världsbild, ligger till grund för alla de ekonomiska, sociala och politiska tillkortakommanden som den muslimska världen ständigt drabbas av.

Det blir allt tydligare att den utveckling vi bevittnat de senaste åren har suddat bort gränsen mellan judehat och Israelhat – båda handlar om antisemitism och inget annat.

I EN STOR OPINIONSUNDERSÖKNING EFTERFRÅGADES VILKET LAND SOM MEST HOTAR VÄRLDSFREDEN. ISRAEL KOM PÅ FÖRSTA (!) PLATS. FÖRE BÅDE NORDKOREA OCH IRAN.

Antisemitism har alltid handlat om demonisering och särbehandling; om att mäta en jude med annan måttstock än andra människor; om att belägga hela det judiska folket med en kollektiv skuld för enskilda judars, eller staten Israels, handlande.

Denna i sin omfattning groteska fixering vid den judiska staten och det judiska folket går att mäta: i en internetundersökning fick de tillfrågade utse det mest kontroversiella ämnet på Wikipedia. Israel kom på första plats (åtföljt av Hitler och Förintelsen; Gud först på fjärde). I en annan opinionsundersökning efterfrågades vilket land som mest hotar världsfreden – Israel kom på första (!) plats. före både Nordkorea och Iran.

Idag har "Juden" blivit symbolen för allt förhatligt för islamister, vänsterpopulister och högerextremister; staten Israel behandlas samtidigt som, med den fransk-judiske författaren och filosofen Bernard Henry Levys ord, "världens jude". Och när detta skrivs har just synagogan i Köpenhamn attackerats och en judisk vakt skjutits ihjäl.

Fortsättning följer.

INNEHÅLL

Nr 1 • 2015

Omslagsbild
av Annie Winblad
Jakubowski.
En bearbetad
version av
kalligrafen
Ahmed Hilmi
arbete från 1913
”The Lion of God”.

8 FOLKMORDSRETORIK ÄR INTE BARA ORD
Yehuda Bauer skriver om hotet från islamismen.

14 VANFÖRESTÄLLNINGAR OM JUDAR
Tibor Krausz om muslimsk antisemitism.

24 BOKRECENSIONER
Av Eva Ekselius, Ricki Neuman och Anders Carlberg.

28 ”BARNEN SLÅSS ÄNNU OM ARVET”
Jackie Jakubowski skriver om Abrahams söner.

36 SIN PAPPAS MUSIKALISKE SON
Nina Kaltiala möter Semmy Stahlhammer.

42 ANNA RIWKIN-BRICKS FOTOBÖCKER
Arne Lapidus skriver om en legendarisk fotograf.

46 KULTUR HJÄLPER OSS ATT MINNAS
Micael Binfelds Stiftelse till minne av Förintelsen.

50 TRETTIO ÅRS KAMP MOT JUDEHATET
Av Sumbu Temo.

56 MELLAN SKÖVDE OCH GONDAR
David Grossman på resa i Etiopien.

61 ”BIBI, BOODJI, BOOGI OCH BAIGA”
Israelkrönika av Arne Lapidus.

68 ”MINA JUDISKA FÖREBILDER”
Av Sarah Clyne Sundberg.

STATENS KULTURRÅD HAR BEVILJAT
BIDRAG PÅ 225 000 KR UNDER ÅR
2015 FÖR UTGIVNINGEN AV JUDISK
KRÖNIKA.

Judisk Krönika

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Jackie Jakubowski
redaktion@judiskkrönika.se
tel: 08-660 70 62

UTGES AV

Stiftelsen Judisk Krönika

REDAKTIONSRÅD

Anders Carlberg, Lasse Dencik, Eva Ekselius, David Frenkel, David Grossman, Paulina Neuding, Ricki Neuman, Anneli Rådestad, Nina Solomin

ANNONSAVDELNING

Thomas Wolff
tel: 031-28 50 95
mobil: 0708-580451
annons@judiskkrönika.se

EKONOMI, ADMINISTRATION OCH PRENUMERATION

Dina Markovich
tel: 08-660 38 72 ons, fred.
administration@judiskkrönika.se
prenumerationspris 395 kr/år
studerande 250 kr
till utlandet 495 kr
lösnummerpris 100 kr
plusgiro 54 120-1

ADRESS

Box 5053, 102 42 Stockholm
Hemsida på internet:
www.judiskkrönika.se

Utkommer med 4 nr per år.
Nästa nummer: 15 juni 2015
Manusstopp: 8 maj 2015

Tryckt hos Grafiska Punkten
Producerad av Gabor & Co
issn 0345-5580

Prenumeration på Judisk Krönika
ingår i medlemsavgiften till
Judiska Församlingen.
Adressändringar skall meddelas
den lokala församlingen.

Citera oss gärna, men ange källan.
Förbehåll mot elektronisk
publicering måste meddelas
av artikelförfattaren.

MEDARBETARE I DETTA NUMMER

SUMBU TEMO
är journalist på
den antirasistiska
tidskriften EXPO.

**ANDERS
CARLBERG**
är författare,
skribent och
samtaldebattör
i Göteborg.

NINA KALTIALA
är journalist,
lärare och
författare
verksam i Sverige.

YEHUDA BAUER
är en av världens
främsta forskare
om Förntelsen och
antisemitismen
vid Hebreiska
universitetet i
Jerusalem.

**INGRID
LOMFORS** är
docent i historia
vid Göteborgs
Universitet
och ny chef
för Forum för
levande historia.

ARNE LAPIDUS
arbetar i Israel
som journalist för
svenska tidningar,
bland annat som
krönikör i Judisk
Krönika.

TIBOR KRAUSZ
är politisk
skribent i bl.a. The
Jerusalem Report;
korrespondent för
bl.a. Jerusalem Post
och the Guardian.

**SARAH CLYNE
SUNDBERG** är
född i Stockholm,
sedan femton
år frilansade
journalist i New
York.

EVA EKSELIUS
är tidigare
litteraturkritiker
vid DN och
författare; ingår
i Judisk Krönikas
redaktionsråd.

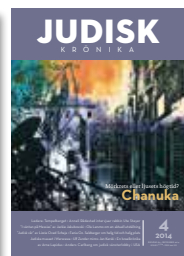
**DAVID
GROSSMAN**
är skribent och
medietränare;
ingår i Judisk
Krönikas
redaktionsråd.

EN UPPSKATTAD PRESENT.

Beställ en gåvoprenumeration
på Judisk Krönika till Dina vänner!
Både beställaren och gåvomottagaren
får första numret av tidningen från 1932
utan extra kostnad.

GÖR SÅ HÄR: Klipp ut och sänd nedanstående talong till Judisk Krönika.

Du får sedan ett inbetalningskort och ordnar med presentkort från Dig till den Du vill uppvakta.

JA TACK, jag vill beställa en gåvoprenumeration på Judisk Krönika ett år (4 nr) för 395 kr (495 kr till utlandet)

GÅVOADRESS:

NAMN _____

ADRESS _____

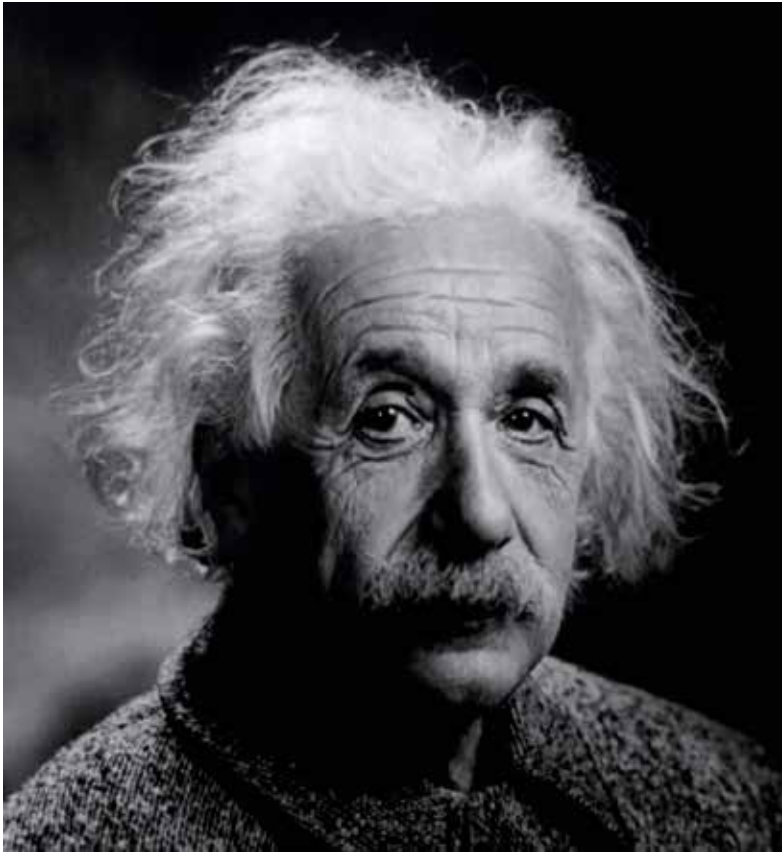
POSTADRESS _____

BESTÄLLARENS ADRESS:

NAMN _____

ADRESS _____

POSTADRESS _____

Albert Einstein fördömer den judiska fanflykten

Albert Einstein har nyligen på en av American Jewish Congress' kvinnogrupp till hans ära anordnad bankett, vid vilken 2,000 personer närvaro och vars program utsändes i radio, uppträtt med en uppseendeväckande förkastelsedom. Med en för Einstein ovanlig lidelsefullhet höjde han sitt anamta över alla de judar, som genom att prisge den judiska värdigheten tjänat antisemitismen och i hög grad bidragit att göra det judiska folket skyddslost. »Mätte alla judar», yttrade han bland annat, »hämta lärdom av de fel, de tyska judarna gjort sig skyldiga till under de senaste tjugo åren. För flertalet av dem existerade ingen gemenskap med det judiska folket. De kände sig som tyskar, enbart som tyskar. De andra judarna voro för dem främlingar. Om de läto något slags hjälp komma dylika judar, särskilt 'östjudar', till del, så gävo de den med förolämpande nedlåtenskap, och mottagarna av denna hjälp voro inte lyckliga. Under den tid, jag levde i Tyskland, led jag mycket av denna brist på stolthet och värdighet hos dessa tyska judar, vilka förlorat all judisk självaktning. Nu har en politisk förskjutning varit tillräcklig att slå i spillror alla med prisgivandet av värdighet och judisk självkänsla köpta illusioner. Materiellt och andligt brutna, som de tyska judarna äro, finna de nu sin förnämsta hjälp hos just de judar, vilka alltid avböjt en sådan assimilation, som varit liktydig med judisk självuppgivelse. Lären av de tyska judarnas öde», slutade Einstein, »och hållen på eder judiska egenart och värdighet!»

Judisk Krönika, nr 4, april 1935

Judisk Krönika. Din tidning. Sedan 1932